

Kruonio bažnyčios klausimas.

Lūkraištis „Lietuvos Stačiatikių Eparchijos Balaas“ 1927 m. 9-10 Nr. vėdamajam taip rašo: „Kruonio parapija viena iš seniausių Lietuvos. 1628 metais uolius stačiatikiybės remėjas (revizit) pravostavija. Kunigaitėsis Oginskis pastatė pulkū mūro stačiatikių šventykla (chram) buvusią visados džiaugamū ir pagūdū Kruonio parapijē, kuri lig šiolai tešėra. Nėšimėis (k sožalenijū) 1919 metais ta šventykla buvo katalikū užgrobia, kurie sugrovė šventiko ir psalomėšiko namus ir su kitais trobsiais pardavė nūkelinai, o šventykla paveritė bažnyčia“.

Is kur imtos žinios, kad 1628 metais Oginskis pastatė Kruonio stačiatikių cerkvę ir kad jis buvo stačiatikiybės remėjas, „St. Ep. Dat“ nenurodė.

Surinkus nors kuklias žinias apie Kruonį dalykai taip atrodo.

Lenkų veikale „Starożytna Polska“ Bialinski i Lipinski 1886m. trumpai paminėta, kad po įvedimo krikščionybės Lietuvoje Kruonio miestelis priklausė Darsuniškio parapijai. Katalikų bažnyčia Kruony įkurta pusiau XV šimtmečio. 1472 metais, užgavėniū antroje dienoje, Kazimieras IV pasikyrė Kruonio bažnyčiai turū, kurį privėlėjo sudėli mietkionys ir palivarkai.

Kruonio bažnyčios dešinėje koplyčioje yra įmūrytas senojo sarkofagas, ant kurio yra toks užrašas:—

Obit in Christi Magnificus Dominus Theodorus Aginski de Coszleok subcomesarius Trocensis et Cornaliensis. Anno 1628 die 7. F. brū actalis suoc 74.

Toliau saka ilgas eiluoins lenkų kalba epitaphium'as is kurio tik dalj eion paduodu:

Ten morskala, hardego po zoplektyciu rolach

Krwia skropirvszy podeptat ten i W dzikich polach

Natwija Lobode wzglwlykt i t. t.

Is pasakyo matot, kad Kruonio bažnyčia buvo dar prieš Oginskius, 2. Oginskis negalėjo 1628 metais pastatyti bažnyčios, nes tas paties metais, vasario 7 d. mirė ir bažnyčios rusų pašalėdas, taigi bažnyčia turėjo būti pastatyta anksčiau, ir 3, kad Oginskis „maskollus“ bėmušdamas įėms bažnyčią statyū — dalykas nesutalkomas.

Darsuniškio bažnyčios metrikū knygoje yra metrikos, kurios šlap užrašytos:

1. An. 1765 Mai A. G. R. P. Faustinus Boczkowski Ord. Praedicator. dilectenta R. D. Parochi. Ecc. Dorsun. benedixit matr. in facie Eccl. Kronens. etc.

2. Nr. 116. An. 1816 R. D. Petrus Mironowicz Rector Eccl. vulgo cewki, Kronensis baptisavit morę gręcco tres infantulo debiles etc.

Šios metrikos parodė, kad Kruonio bažnyčia nebuvo stačiatikių, bet unijotų ir priklausė Darsuniškio parapijai. Kruonio unijotų bažnyčios rektorius retkarčiais atlikdėdavė apeigas o metrikas rašydavo Darsuniškioje.

Po 1830 metų sukilimo Kruonio unijotų bažnyčia buvo paversta stačiatikių cerkve. Oginskio dvarni Formis ir Mankoviškis buvo konfiskuoti ir apgyvendinti algabentais is Rusijos poselencais, kurie ir dabar tebėgyvena.

Kai dēi trobsiniai buvo taip: po 1830 metų buvo likusi ant Kruonio katalikų kapinių medinė koplyčia, kurioje Darsuniškio klebonas laikydavo pamaldas. Septintame ar ašuntame 19 amžiaus dešimtmetyje Kruonio šventikas sugrovė ant kapinių katalikų koplyčią ir pastatė sau kietj ir tvartj, Kruony dar yra senelių, kurie visa tai gerai atsimena.

Karui prasidėjus šventikas su psalomėšiku išbėgo į Rusiję trobsiniai lig be prisėliuros pradėjo iri, miestelėnai ju grobstyti taip, kad iki 1919 metų mažai jų beliko. Lietuvos valdžia Kruonio bažnyčią katalikam atidavus buvusios cerkvės trobsiniai buvo tik iluziniai, kuriuos bažnytnis komitetas pardavė kurui.

Visa pasakota rodo, kad Kruonio bažnyčia, rusų valdžios užgrobia ir atiduota stačiatikiams, nuo senų senovės priklausė Romos Katalikams: is pradėios lotinų apiegių vėliau įyti apeigų arba unijotams. Kaip lotinai taip ir unijotai buvo tos patios Romos—Katalikų bažnyčios valdžios tuo skaitumū, kad rusų caro valdžia smarkiai persekioje unijotus, kaip lotinus (scalyk „Dzieje konciole“ Unickiego. Ha Livie. i Rusi Warazava. 1906 r.).

Taiji ir „Liet. Stač. Epon. Balaas“ pretenzijos prieš Kruonio bažnyčios neturj jokio pagrindo.

Kanaun. J. Bažys.